

Försäkringsrättsliga frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet närmare 30 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2007 rörande försäkringsrättsliga frågor.

Motionsyrkandena gäller bl.a. ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar, överfallsskyddet i hemförsäkringen, nedsättning av försäkringsersättning, information vid försäkringsfall, trafikförsäkringen i framtiden, jämkning av trafikskadeersättning, handläggningen av trafikskadeärenden och trafikskadeersättning till barn.

I betänkandet behandlas även ett motionsyrkande som gäller ersättning för affektionsvärde.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 9 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Inledning	5
Ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar	5
Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister	9
Överfallsskyddet i hemförsäkringen	10
Nedsättning av försäkringsersättning	11
Information vid försäkringsfall	13
Trafikförsäkringen i framtiden	14
Försäkringsbolagens insyn i belastnings- och vägtrafikregistret	17
Jämkning av trafikskadeersättning	18
Handläggning av trafikskadeärenden m.m.	19
Trafikskadeersättning till barn	22
Regressrätt för arbetsgivare	24
Rätt att teckna försäkring	25
Patientskadelagen	27
Ersättning för affektionsvärde	29
Reservationer	31
1. Ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar, punkt 1 (s)	31
2. Ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar, punkt 1 (v)	32
3. Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister, punkt 2 (s, v)	33
4. Överfallsskyddet i hemförsäkringen, punkt 3 (v)	33
5. Nedsättning av försäkringsersättning, punkt 4 (v)	34
6. Trafikförsäkringen i framtiden, punkt 6 (s, v)	34
7. Handläggning av trafikskadeärenden m.m., punkt 9 (s)	36
8. Handläggning av trafikskadeärenden m.m., punkt 9 (v)	37
9. Trafikskadeersättning till barn, punkt 10 (s, v, mp)	37
Särskilda yttranden	39
1. Överfallsskyddet i hemförsäkringen, punkt 3 (s)	39
2. Nedsättning av försäkringsersättning och Information vid försäkringsfall, punkterna 4 och 5 (s)	39
3. Rätt att teckna försäkring, punkt 12 (s, v)	39
4. Patientskadelagen, punkt 13 (s, v, mp)	40
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	41
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	41

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju360, 2007/08:C207 yrkande 5 och 2007/08:C357.

Reservation 1 (s)

Reservation 2 (v)

2. Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister

Riksdagen avslår motion 2007/08:C334.

Reservation 3 (s, v)

3. Överfallsskyddet i hemförsäkringen

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju392 yrkande 7.

Reservation 4 (v)

4. Nedsättning av försäkringsersättning

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju393 yrkande 1.

Reservation 5 (v)

5. Information vid försäkringsfall

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:C273 och 2007/08:C390.

6. Trafikförsäkringen i framtiden

Riksdagen avslår motion 2007/08:C401 yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (s, v)

7. Försäkringsbolagens insyn i belastnings- och vägtrafikregistret

Riksdagen avslår motion 2007/08:C218.

8. Jämkning av trafikskadeersättning

Riksdagen avslår motion 2007/08:C216.

9. Handläggning av trafikskadeärenden m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:C207 yrkandena 1–4 och 2007/08:C310.

Reservation 7 (s)

Reservation 8 (v)

10. Trafikskadeersättning till barn

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:C303, 2007/08:C304, 2007/08:C341, 2007/08:C363, 2007/08:C378 och 2007/08:C401 yrkande 3.

Reservation 9 (s, v, mp)

11. Regressrätt för arbetsgivare

Riksdagen avslår motion 2007/08:C324.

12. Rätt att teckna försäkring

Riksdagen avslår motion 2007/08:C406.

13. Patientskadelagen

Riksdagen avslår motion 2007/08:C335.

14. Ersättning för affektionsvärde

Riksdagen avslår motion 2007/08:C418.

Stockholm den 13 mars 2008

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Löfstrand (s), Andreas Norlén (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Ameer Sachet (s), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp) och Eva Sonidsson (s).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet närmare 30 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2007 rörande försäkringsrättsliga frågor. Förslagen i motionerna återfinns i *bilagan*.

Motionsyrkandena gäller bl.a. ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar, överfallsskyddet i hemförsäringen, nedsättning av försäkringsersättning, information vid försäkringsfall, trafikförsäringen i framtiden, jämkning av trafikskadeersättning, handläggningen av trafikskadeärenden och trafikskadeersättning till barn.

I betänkandet behandlas även ett motionsyrkande som gäller ersättning för affektionsvärde.

Företrädare för Skadeståndskollegiet har inför utskottet framfört synpunkter med anknytning till förslagen i vissa motioner. Skadeståndskollegiet är ett nätverk som består av jurister, företrädesvis advokater, som företräder enskilda skadelidande vid regleringen av personskador inom framför allt trafikskadeområdet.

Ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utredningsarbete.

Jämför reservationerna 1 (s) och 2 (v).

Bakgrund

Med rättsskyddsförsäkring avses en försäkring som ersätter försäkringstagarens kostnader för det rättsliga förfarandet i tvister som han eller hon är inblandad i. Rättsskyddsförsäkringar ingår som en del av de hemförsäkringar som säljs i Sverige. Samtliga försäkringsbolag har en begränsning för hur stor ersättning som kan betalas ut. Gränsen ligger vanligen mellan 75 000 kr och 200 000 kr. När försäkringen tas i anspråk får de försäkrade betala en självrisk på vanligtvis 20 % av kostnaderna, dock lägst 1 000 kr.

Den nu gällande rättshjälpslagen (1996:1619) trädde i kraft den 1 december 1997. Den viktigaste förändringen i förhållande till 1972 års rättshjälpslag var att den statliga rättshjälpen gjordes subsidiär till rättsskyddet i hem- och villaförsäkringar och andra privata rättsskyddsförsäkringar.

Enligt 10 § första stycket 10 rättshjälpslagen får rättshjälp inte beviljas i en angelägenhet som rör trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen (1975:1410) eller som rör skadestånd som ska betalas från en ansvarsförsäkring. Rättshjälp får dock beviljas i en sådan angelägenhet om ett mål eller ärende har inletts vid domstol eller enbart rör annan skada än personskada. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 8 § första stycket 10 i 1972 års rättshjälpslag och infördes 1988. Anledningen till detta försäkringsrelaterade undantag var att försäkringsbolagen genom ett frivilligt åtagande normalt betalade den skadelidandes kostnader för juridiskt bistånd under skadereglering av personskada. Det ansågs även att det allmänna inte skulle behöva betala kostnader för sådant rättsligt bistånd som slutligen kom försäkringsbolagen till godo. I förarbetena uttalade departementschefen att det vid hennes överväganden i denna del varit av betydelse för hennes ställningstagande att försäkringsverksamheten är reglerad i lag och står under tillsyn av Försäkringsinspektionen. Departementschefen utgick från att Försäkringsinspektionen och Domstolsverket följer hur den nya ordningen faller ut i praktiken (prop. 1987/88:73 s. 27 f. och s. 98 f. samt prop. 1996/97:9 s. 91 f.).

Motionerna

Sven-Erik Österberg och Hans Hoff (båda s) anför i motion Ju360 att ersättningsnivåerna i rättsskyddsförsäkringen är alldeles för låga. Rättsskyddsbeloppet, som i de flesta försäkringsvillkor är omkring 100 000 kr, har under de senaste 20 åren endast justerats marginellt medan kostnaderna för en process ökat kraftigt. Som exempel på utsatta grupper nämner motionärerna trafikskadade som driver processer mot sina försäkringsbolag. I motionen begärs ett tillkännagivande om behovet av att höja ersättningsnivåerna i rättsskyddsförsäkringar.

Egon Frid m.fl. (v) anser i motion C207 att det ekonomiska rättsskyddet för personer som skadats i trafiken är mycket dåligt och begär ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör tillsätta en utredning i syfte att se över hur de ekonomiska villkoren för rättsskydd vid trafikskador kan förbättras (yrkande 5).

Även i motion C357 av Peter Hultqvist och Kurt Kvarnström (båda s) tas ersättningsnivåerna i rättsskyddsförsäkringarna upp. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om rätten till ersättning för ombudskostnader vid person- och trafikskadereglering.

Pågående arbete m.m.

I april 2000 fick Domstolsverket i uppdrag att göra en allmän översyn av rättshjälpslagen och föreslå de författningsändringar eller annat som borde göras. I rapporten Utvärdering av rättshjälpslagen (1996:1619) – redovisning av ett regeringsuppdrag (DV-rapport 2001:6), som överlämnades till regeringen i september 2001, konstaterade Domstolsverket att rättshjälpsreformen i allt väsentligt fallit väl ut. Domstolsverket fann att reformen lett

till minskade rättshjälpskostnader för staten, ett ökat kostnadsmedvetande och en mer överskådlig rättshjälpslag. Mot denna bakgrund föreslogs inga ändringar i rättshjälpslagen.

Det övervägande antalet av de 25 remissinstanserna som yttrade sig över rapporten hade inga invändningar mot utvärderingens slutsatser. Flera remissinstanser ansåg dock att utvärderingen gjorts för tidigt och att den inte gett svar på samtliga frågor som ställdes i utvärderingsuppdraget. Även om rättshjälpsreformen bedömdes ha fallit väl ut ansåg Domstolsverket att vissa förhållanden särskilt borde uppmärksammas. Flera remissinstanser framförde också synpunkter i dessa avseenden. När det gällde rättshjälpen i förhållande till rättsskyddsförsäkringar konstaterade Domstolsverket att det vore önskvärt att rättsskyddet närmades rättshjälpen genom en utveckling av rättsskyddsmomentet i hem- och villaförsäkringarna, särskilt avseende det s.k. taket i försäkringarna som då oftast låg mellan 75 000 kr och 100 000 kr. Flertalet av remissinstanserna ansåg också att villkoren i de olika systemen måste vara likvärdiga och delade uppfattningen att rättsskyddet måste utvecklas.

Regeringen har den 20 juni 2007 gett Domstolsverket i uppdrag att på nytt utvärdera rättshjälpslagen (Ju2007/5942/DOM). När det gäller behovet av en ny utvärdering anser regeringen, i likhet med flera av de remissinstanser som yttrade sig över Domstolsverkets utvärdering 2001, att utvärderingen gjordes i ett för tidigt skede för att kunna ge svar på samtliga frågor som ställdes i uppdraget. Enligt regeringens mening är det av stor vikt att rättshjälpsystemet är ändamålsenligt och rättvist utformat. För att ge en fullständig bild av utfallet bör lagstiftningen därför utvärderas på nytt. Utvärderingen bör kunna ge en mer tillförlitlig bild av vilka effekter rättshjälpslagen har haft för enskilda.

I uppdraget till Domstolsverket konstaterar regeringen att rättshjälpsystemet grundas på principen att behoven i första hand ska tillgodoses genom tillgängliga försäkringslösningar. Det finns, enligt regeringen, ingen anledning att omvärdera det ställningstagandet. Det är dock inte säkert att systemet i alla avseenden är ändamålsenligt och rättvist utformat. Regeringen anför vidare att mot bakgrund av att den statliga rättshjälpen är subsidiär till privata rättsskyddsförsäkringar är frågan om utvecklingen av rättsskyddet och andra verkningar av lagstiftningen av stor betydelse för den enskilde och bör belysas på nytt inom ramen för en utvärdering.

När det gäller själva uppdraget anför regeringen under rubriken Rättshjälp i förhållande till rättsskyddsförsäkringar bl.a. att utvecklingen av rättsskyddsmomentet i de försäkringar som marknaden erbjuder är av stor betydelse för ett fungerande rättshjälpsystem och att den därför bör analyseras. Vidare bör, i linje med den tidigare utvärderingen, undersökas om aktörerna på försäkringsmarknaden har ändrat sitt beteende till följd av rättshjälpslagens reglering. I det sammanhanget bör, enligt regeringen, undersökas om försäkringsbolagen har separerat rättsskyddet från hemförsäkringen eller andra försäkringar, om villkoren har ändrats samt om och i

så fall i vilken utsträckning premiehöjningar har skett. Det bör även undersökas om försäkringstagarnas benägenhet att teckna försäkringar har förändrats sedan den förra utvärderingen gjordes. Det förhållandet att det inte finns någon s.k. ventil i försäkringarna bör särskilt beaktas vid bedömningen av om nuvarande system är ändamålsenligt utformat. Det bör i sammanhanget även övervägas, anser regeringen, om det finns skäl att utvidga den enligt gällande rätt högst begränsade möjligheten att bevilja statlig rättshjälp med rimligt belopp utöver vad rättsskyddsförsäkringarna medger, om övriga förutsättningar för rätt till rättshjälp är uppfyllda.

Domstolsverket ska inom ramen för den allmänna översynen av rättshjälpslagen bl.a. genomföra de undersökningar och analyser som särskilt redogjorts för ovan. Verket får även överväga andra frågor på rättshjälpens område. Domstolsverket ska utföra undersökningarna och analyserna efter samråd med Justitiekanslern, Rättshjälpsmyndigheten, Sveriges advokatsamfund, Konsumentverket, Socialstyrelsen, Försäkringsförbundet samt Konsumenternas försäkringsbyrå. Domstolsverket ska redovisa de resultat som framkommer vid utvärderingen samt föreslå de åtgärder som verket anser bör vidtas. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 september 2008.

Som närmare kommer att redogöras för under avsnittet Trafikförsäringen i framtiden har regeringen i april 2007 tillsatt en utredning med uppgift att lämna förslag till en utformning av regler som möjliggör en överföring av socialförsäkringsutgifter till trafikförsäringen (dir. 2007:53). Utredningens utgångspunkt ska bl.a. vara att ersättning från trafikförsäringen även fortsättningsvis ska utges enligt principen om full ersättning. I utredningens arbete ska det läggas särskild vikt vid att skyddet för trafikskadade inte ska försämrats, och regelsystemet ska utformas så att tillämpningen i enskilda ärenden kännetecknas av objektivitet, god service, likformighet och rättssäkerhet. I utredningsuppdraget ingår även att överväga i vilken ordning tvister om ersättning enligt trafikskadelagen ska prövas och om särskilda processregler bör införas.

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsyrkande har senast behandlats av civilutskottet i det av riksdagen godkända betänkandet 2006/07:CU17. I betänkandet konstaterade utskottet att ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar är en del av själva avtalet mellan försäkringstagaren och försäkringsbolaget. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom en ordning som skulle innebära att ersättningsnivåerna regleras i lag. Självriskens storlek och beloppsbegränsningarna måste således, framhöll utskottet, även framgent vara en del av försäkringsavtalet, vars innehåll inte kan regleras genom lagstiftning.

Utskottet förutsatte dock att försäkringsbranschen i rimlig utsträckning är lyhörd inför försäkringstagarnas önskemål om ändringar i försäkringsvillkoren, även när det gäller ersättningsnivåerna. Med det anförda avstyrktes den då aktuella motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt ovan redovisade ställningstagande. Som tidigare redovisats har Domstolsverket fått i uppdrag att göra en allmän översyn av rättshjälpslagen. I uppdraget ingår även att analysera utvecklingen av rätts-skyddsmomentet i de försäkringar som marknaden erbjuder. Vidare utreds för närvarande ersättningsystemet vid trafikskador.

Enligt utskottets mening bör inte resultatet av det pågående översyns- och utredningsarbetet föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motionerna Ju360, C207 yrkande 5 och C357 bör därför avslås.

Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att rättsskyddsförsäkringar även ska omfatta ombudskostnader vid förvaltningsrättsliga tvister.

Jämför reservation 3 (s, v).

Bakgrund

Rättsskyddsförsäkringar gäller inte vid tvister som prövas vid förvaltningsdomstolar och andra administrativa myndigheter. Förvaltningsprocesslagens regler innebär bl.a. att en förvaltningsdomstol har en omfattande utredningsskyldighet och att vardera parten normalt får bära sina egna rättegångskostnader.

Direktiv 87/344/EEG av den 22 juni 1987 om samordning av lagar och andra författningar angående rättsskyddsförsäkring (rättsskyddsdirektivet) har genomförts i svensk rätt genom lagen (1993:1303) om vissa avtalsvillkor för rättsskyddsförsäkringar (prop. 1992/93:257, bet. 1993/94:NU5, rskr. 39).

Syftet med direktivet är att förhindra att det uppstår intressekonflikter mellan en rättsskyddsförsäkrad och försäkringsgivaren till följd av att försäkringsgivaren ger försäkringstagaren skydd även för andra risker eller till följd av att försäkringsgivaren försäkrar någon annan.

I artikel 2 punkt 1 i rättsskyddsdirektivet anges att direktivet gäller för rättsskyddsförsäkring. En sådan försäkring innebär enligt direktivet ett åtagande att, mot betalning av premie, bära kostnaderna för rättsliga förfaranden och tillhandahålla andra tjänster som har direkt anknytning till vad en sådan försäkring omfattar, främst för att tillförsäkra ersättning för den förlust eller skada som den försäkrade åsamkats antingen genom utomprocessuell uppgörelse, eller genom civilrättsligt eller straffrättsligt förfarande, försvara eller företräda den försäkrade vid civilrättsliga, straffrättsliga eller förvaltningsrättsliga förfaranden eller vid andra liknande förfaranden eller i anledning av att ersättningskrav har riktats mot honom.

Motionen

Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s) begär i motion C334 ett tillkännagivande om att rättsskyddsförsäkringar även ska omfatta ombudskostnader vid förvaltningsrättsliga ärenden. Motionärerna anser att det är en brist att rättsskyddsförsäkringarna i dag inte gäller vid tvister som ska prövas av administrativa myndigheter och pekar på att det i artikel 2 i rättsskyddsdirektivet anges att en rättsskyddsförsäkring ska ge den enskilde möjlighet till försvar vid förvaltningsrättsliga förfaranden.

Utskottets ställningstagande

Vilka tvister som ska omfattas av en rättsskyddsförsäkring utgör en del av själva avtalet mellan försäkringstagaren och respektive försäkringsbolag och kan inte regleras genom lagstiftning.

När det gäller artikel 2 punkt 1 i rättsskyddsdirektivet kan, enligt utskottets mening, av artikeln inte utläsas att en rättsskyddsförsäkring måste ersätta ombudskostnader som uppstår i förvaltningsrättsliga tvister.

Med det anförda föreslår utskottet att motion C334 avslås.

Överfallsskyddet i hemförsäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om överfallsskyddet i hemförsäkringar. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Jämför reservation 4 (v) och särskilt yttrande 1 (s).

Bakgrund

En hemförsäkring är en konsumentförsäkring, och bestämmelser om sådana försäkringar finns i 2–7 kap. försäkringsavtalslagen (2005:104). Reglerna är tvingande till försäkringstagarens förmån. En hemförsäkring består normalt av flera olika delar som dels kan ersätta skador på privat egendom, dels ge ersättning om försäkringstagaren själv skadas eller blir skadeståndsskyldig.

En bärande princip på försäkringsområdet är att hemförsäkringar skyddar den försäkrade och hans eller hennes närmaste, som är bosatta på samma adress, men inte för skador – t.ex. genom våld – man orsakat varandra inom kretsen. Anledningen till denna princip är bl.a. att det är svårt att utreda sådana försäkringshändelser och att försäkringsbolagets regressmöjlighet skulle leda till att den ekonomiska förlusten skulle stanna just i den krets försäkringen är avsedd att skydda.

Motionen

Lars Ohly m.fl. (v) anför i motion Ju392 att en hemförsäkring inte täcker skador orsakade av våld i hemmet. Detta beror på att många försäkringsbolag har gjort undantag i försäkringsvillkoren för rätten till ersättning när försäkringstagaren utsatts för våld i hemmet av närstående. Motionärerna anser att det är beklagligt att frågan inte berördes i lagstiftningsärendet om en ny försäkringsavtalslag. Enligt motionärerna är det tydligt att avtalsfriheten i detta fall vilar på en manlig norm, vilket leder till oacceptabla konsekvenser för kvinnor och barn som blivit misshandlade av sina familjemedlemmar. Vidare poängteras att det är viktigt att en eventuell lagstiftning om villkoren i hemförsäkringen görs könsneutral eftersom det även förekommer våld i samkönade relationer. Motionärerna anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att överfallsskyddet i hemförsäkringen även ska gälla för personer som utsätts för våld av en medförsäkrad familjemedlem (yrkande 7).

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsyrkande behandlades senast av civilutskottet våren 2007, varvid utskottet hänvisade till den ovan redovisade principen på försäkringsområdet.

Härutöver framhöll utskottet att en påstådd gärningsmans identitet alltid torde vara känd om det påstådda våldet utövas i hemmet av närstående och att det därför finns goda möjligheter att få ansvarsfrågorna prövade såväl i straffrättsligt som skadeståndsrättsligt hänseende. Utskottet erinrade vidare om att det i de situationer som beskrivs i den då aktuella motionen också kan finnas möjligheter till ersättning från Brottsoffermyndigheten. Utskottet avstyrkte motionen, och riksdagen följde utskottet (bet. 2006/07:CU17).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att frånga sitt tidigare ställningstagande och föreslår att riksdagen avslår motion Ju392 yrkande 7.

Nedsättning av försäkringsersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om nedsättning av försäkringsersättning. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstagande.

Jämför reservation 5 (v) och särskilt yttrande 2 (s).

Bakgrund

I försäkringsavtalslagen (2005:104) finns tvingande bestämmelser om bl.a. individuell personförsäkring. Lagen innehåller bestämmelser om vad som ska gälla vid framkallande av försäkringsfallet från den försäkrades sida. Enligt 12 kap. 9 § gäller att om den försäkrade vid sjuk- eller olycksfallsförsäkring genom grov vårdslöshet har framkallat ett försäkringsfall eller förvärrat dess följder, kan ersättningen sättas ned såvitt angår honom efter vad som är skäligt med hänsyn till hans förhållanden och omständigheterna i övrigt. I förarbetena uttalas att bedömningen med tanke på att det gäller personskada bör vara mer tolerant mot den skadelidande än vid sakförsäkring. Humanitära och sociala hänsyn kan tala för att viss försäkringsersättning normalt utgår (prop. 2003/04:150 s. 530 f.).

Motionen

I motion Ju393 anför Lena Olsson m.fl. (v) att ett brottsoffer i många fall kan drabbas av allvarliga ekonomiska konsekvenser till följd av brottet. De allra flesta har en hemförsäkring som täcker olika ekonomiska förluster. Många försäkringsbolag friskriver sig dock från det ekonomiska ansvaret i fall där offret t.ex. betett sig på ett visst sätt. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att det ska göras en översyn av försäkringsbolagens försäkringsvillkor för att undvika oskäligen villkor (yrkande 1).

Tidigare behandling

Civilutskottet har våren 2007 behandlat ett motsvarande motionsyrkande. Utskottet anförde då att man inte kunde finna annat än att bestämmelserna i försäkringsavtalslagen om nedsättning av försäkringsersättning för personskada vid framkallande av försäkringsfall hade en ändamålsenlig utformning. Enligt utskottets mening fanns det därför inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionen. Utskottet avstyrkte motionen, och riksdagen följde utskottet (bet. 2006/07:CU17).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade uppfattning och föreslår därför att motion Ju393 yrkande 1 avslås.

Information vid försäkringsfall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om information vid försäkringsfall. Utskottet hänvisar bl.a. till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Jämför särskilt yttrande 2 (s).

Bakgrund m.m.

Enligt 10 kap. 7 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska försäkringsbolaget när ett försäkringsfall har inträffat i skäligen omfattning informera försäkringstagaren och andra som har anspråk mot bolaget om sådana förhållanden rörande försäkringen som det är av betydelse för dem att känna till. Om försäkringsbolaget får kännedom om ett försäkringsfall som utgörs av försäkringstagarens död, ska det genast underrätta dödsboet om försäkringsfallet.

I förarbetena uttalas bl.a. att det inte är ovanligt att försäkringsbolagen själva saknar relevanta upplysningar och att det är oklart i vad mån sådana kan inhämtas på ett inte alltför betungande sätt. På grund härav valde regeringen att inte föreslå en för bolagen mer långtgående skyldighet att rutinmässigt underrätta dödsbon om utfallande personförsäkringar. I propositionen aviserade regeringen att man avsåg att följa frågan och vid behov återkomma till riksdagen (prop. 2003/04:150 s. 239).

Lagutskottet delade, vid sin behandling av propositionen, regeringens bedömning men underströk betydelsen av att regeringen följer frågan i syfte att förebygga att dödsbon genom preskription går miste om de rättigheter som följer av den avlidnes försäkringar (bet. 2004/05:LU4). Riksdagen följde utskottet.

Motionerna

I motion C273 anför Kerstin Engle (s) att det när en person avlider kan vara svårt för efterlevande att få fram uppgifter om utfallande försäkringar. Motionären begär ett tillkännagivande om att se över möjligheten att skärpa informationsskyldigheten för försäkringsbolag.

Anita Brodén (fp) påpekar i motion C390 att ett försäkringsbolag inte har någon skyldighet att hålla sig informerad om när en person avlider som har tecknat en försäkring hos bolaget. Försäkringsbolagen är inte heller skyldiga att meddela efterlevande om utfallande försäkringar. Motionären begär ett tillkännagivande om att det i försäkringsavtalslagen införs regler om samordning mellan myndigheter och automatisk försäkringsutbetalning till efterlevande.

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om information vid försäkringsfall behandlades senast av civilutskottet våren 2007 i sitt av riksdagen godkända betänkande 2006/07:CU17. Utskottet delade motionärens uppfattning att det inte är tillfredsställande att dödsbon riskerar att gå miste om sina rättigheter enligt den avlidnes försäkringar på grund av att dödsboet saknar kännedom om sådana försäkringar. Utskottet förutsatte att regeringen i enlighet med vad som utlovades våren 2005 i propositionen med förslag till ny försäkringsavtalslag noga följer frågan och vid behov återkommer till riksdagen. På grund av det anförda var utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet förutsätter alltså att regeringen i enlighet med vad som utlovades våren 2005 i propositionen med förslag till ny försäkringsavtalslag noga följer den fråga som tas upp i de nu aktuella motionerna och vid behov återkommer till riksdagen. På grund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna C273 och C390, varför de bör avslås.

Trafikförsäkringen i framtiden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör trafikförsäkringen i framtiden. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utredningsarbete. Jämför reservation 6 (s, v).

Bakgrund

Genom trafikskadelagen (1975:1410) åläggs varje motorfordonsägare att ha trafikförsäkring för sitt fordon. Ersättning betalas ur trafikförsäkringen så snart någon i fordonet skadats. Både förare och passagerare har rätt till ersättning. Dessutom utgår ersättning ur trafikförsäkringen till andra, t.ex. cyklisterna och fotgängarna, som skadas till följd av trafik med fordonet. Full ersättning utgår för alla personskador, oberoende av om någon har skuld till olyckan eller inte. Ersättning till förare och passagerare betalas ur det egna fordonets trafikförsäkring även om skadorna skulle ha uppkommit vid en kollision med ett annat fordon. Om skadorna har orsakats genom vållande i samband med förandet av ett annat fordon, kan det försäkringsbolag som har betalat ut ersättningen kräva den tillbaka från försäkringen för det andra fordonet.

Den ersättning som ska utgå från trafikförsäkringen ska bedömas med ledning av vad som föreskrivs i 5 kap. skadeståndslagen (1972:207) och lagen (1973:213) om ändring av skadeståndslivräntor. Detta innebär bl.a. att trafikskadeersättning till den som orsakats personskada i följd av trafik med motordrivet fordon ska omfatta ersättning för sjukvårdskostnader och andra utgifter, inkomstförlust samt ideell skada. Av 5 kap. 3 § skadeståndslagen följer emellertid att man vid bestämmande av ersättning för inkomstförlust ska avräkna förmån som den skadelidande med anledning av förlusten har rätt till i form av ersättning som betalas på grund av obligatorisk försäkring enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller på grund av lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller någon annan likartad förmån. Avräkning ska också göras för pension eller annan periodisk ersättning eller sjuklön, om förmånen betalas av en arbetsgivare eller på grund av en försäkring som är en anställningsförmån.

Pågående arbete m.m.

Regeringen har den 3 april 2007 gett en särskild utredare i uppdrag att utforma ett förslag till lagstiftning som innebär att trafikförsäkringens ansvar utvidgas på så sätt att ersättningar för skador som omfattas av den försäkringen ska undantas från den allmänna försäkringen. Det allmännas ansvar för sjukvårdskostnader ska dock inte förändras. En utgångspunkt i arbetet ska vidare vara att trafikskadelagens tillämpningsområde inte ändras. Trafikförsäkringen ska alltså liksom tidigare ersätta skador som uppkommer till följd av trafik. Vidare ska som utgångspunkt gälla att ersättning från trafikförsäkringen även fortsättningsvis ska utges enligt principen om full ersättning. I utredningens arbete ska det läggas särskild vikt vid att skyddet för dem som drabbas av trafikskador inte försämras (dir. 2007:53).

När det gäller kommitténs arbetsformer anges i direktiven att representanter för försäkringsbolagen, Försäkringskassan och Vägverket bör knytas till kommittén för att biträda den i arbetet. Utredaren ska även samråda med övriga berörda myndigheter och organisationer.

Enligt direktiven ska utredningsuppdraget redovisas senast den 30 april 2008, men utredaren har begärt att utredningstiden förlängs till den 15 juni 2009. Utredarens skrivelse om förlängning av uppdraget bereds nu, enligt vad socialförsäkringsministern upplyst, inom Regeringskansliet (svar på skriftlig fråga 2007/08:645).

Motionen

Carina Moberg m.fl. (s) är i motion C401 kritiska till regeringens avsikt att föra över kostnader för sjukskrivning i samband med trafikolyckor till trafikförsäkringen. Motionärerna anför bl.a. att ett sådant förslag innebär en privatisering av en betydande del av sjukförsäkringssystemet och står i motsats till de generella socialförsäkringar som vi har i dag. Ett sådant genomgripande systemskifte i sjukförsäkringen bör vara föremål för en

bred parlamentarisk utredning. Den allmänna sjukförsäkringen har funnits i 50 år och den ger varje medborgare som drabbas av sjukdom, oberoende av dess anledning, rätt till ersättning. Socialförsäkringar är starkt omfördelade, inkomstrelaterade och utjämnar kostnaderna för olika riskgrupper. När alla ryms inom samma försäkring blir det behov som styr och fördelar, inte ekonomiska intressen. Motionärerna begär tillkännagivanden om vikten av att trafikförsäkringen behålls som en generell försäkring (yrkande 1) och att det tillsätts en bred parlamentarisk utredning för att utreda trafikförsäkringen (yrkande 2).

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om vikten av att trafikförsäkringen behålls som en generell försäkring behandlades av civilutskottet våren 2007 i betänkande 2006/07:CU17. Utskottet välkomnade därvid regeringens initiativ att överföra statens kostnader för trafikskadades sjukpenning och sjukersättning till trafikförsäkringen. Enligt utskottets bedömning skulle en reform av trafikförsäkringen komma att medföra stora samhällsekonomiska vinster i form av ökad trafiksäkerhet, förbättrad rehabilitering och minskade skadekostnader. Både staten och fordonsägarna kunde alltså tjäna på att trafikförsäkringen tar över ansvaret för skadekostnaderna. Genom att försäkringsbolagen hanterar hela skadekostnaden premieras försäkringstagare med lågt riskbeteende samtidigt som premierna kan hållas nere. En överföring av kostnaderna för trafikskadorna till trafikförsäkringen kräver emellertid ytterligare överväganden, och utskottet förutsatte att regeringen utan något formellt tillkännagivande från riksdagens sida så snart som möjligt kommer att initiera ett sådant arbete. Utskottet avstyrkte den då aktuella motionen, och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att frångå sitt ovan redovisade ställningstagande när det gäller vikten av en reform av trafikförsäkringen. Den utredning som nu tillsatts har i uppgift att föreslå regler som gör att en sådan överflyttning ska fungera både administrativt och lagtekniskt, en uppgift som, enligt utskottets mening, inte lämpar sig för en parlamentarisk kommitté. För övrigt anser utskottet att resultatet av det pågående utredningsarbetet inte bör föregripas med några ställningstaganden från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion C401 yrkandena 1 och 2.

Försäkringsbolagens insyn i belastnings- och vägtrafikregistret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att försäkringsbolagen bör ges insyn i belastnings- och vägtrafikregistret. Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete.

Motionen

Lars Elinderson (m) anför i motion C218 att trafikförsäkringspremierna i dag avgörs av den enskilde bilistens ålder, kön, bostadsort och bilmodell. En individualiserad trafikförsäkring skulle öka rättvisan mellan trafikanter med olika riskbeteenden samtidigt som det skulle leda till ett ökat riskmedvetande och främja trafiksäkerheten i stort. För att försäkringsbolagen ska kunna ta hänsyn till körbeteende och andra individbaserade faktorer när de bestämmer premiens storlek måste de få tillgång till uppgifter i belastnings- och vägtrafikregistret om trafikbrott och trafikförseelser. Motionären föreslår ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Pågående arbete m.m.

Enligt direktiven till Trafikförsäkringsutredningen (dir. 2007:53) ingår i utredarens uppdrag att – för att individens möjlighet att påverka sin premie ska öka samtidigt som premiesättningen ska kunna vara styrande mot bättre trafiksäkerhet – överväga om och hur försäkringsgivarna kan få bättre tillgång till relevanta uppgifter om fordon och individer. Utredaren ska därvid analysera kopplingen mellan försäkringspremier och individers risktagande och beteende. Vid övervägandena ska särskilt beaktas förutsättningar för samverkan mellan privat verksamhet och offentlig, sekretessregler, tekniska förutsättningar för överföring av information, tillsyn och ansvar. Reglerna ska utformas så att enskilda tillförsäkras ett gott skydd för sin personliga integritet.

Alkolåsutredningen föreslog i delbetänkandet (SOU 2005:72) Alkolås – nyckel till nollvisionen bl.a. att försäkringsbolagen bör ges tillgång till information om trafikbrott för att bättre kunna differentiera premierna efter skaderisk.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan ingår, enligt direktiven till Trafikförsäkringsutredningen, i utredarens uppdrag att överväga om och hur försäkringsgivarna kan få bättre tillgång till relevanta uppgifter om fordon och individer. Utskottet anser, vilket utskottet också tidigare uttalat under bl.a. avsnittet

Trafikförsäkringen i framtiden, att resultatet av pågående utredningsarbete inte bör föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida. Motion C218 bör därför avslås.

Jämkning av trafikskadeersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med krav på ytterligare möjligheter att jämka trafikskadeersättning till förare som varit rattfull. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående berednings- och utredningsarbete.

Bakgrund

Trafikskadeersättning kan enligt 12 § första stycket trafikskadelagen (1975:1410) jämkas om den skadelidande uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet har medverkat till skadan. Om föraren har gjort sig skyldig till rattfylleri kan ersättningen till honom även jämkas om han har medverkat till skadan genom vårdslöshet som inte är grov. Ersättning från den allmänna försäkringen jämkas inte i sådana situationer.

Motionen

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) anför i motion C216 att jämkning av ersättning i dag endast kan ske om körningen varit vårdslös. Enligt motionären är det i högsta grad vårdslöst att köra bil berusad. Motionären begär ett tillkännagivande om att det bör införas en möjlighet att jämka trafikskadeersättningen om föraren varit rattfull.

Pågående arbete

I november 2005 gav Justitiedepartementet en sakkunnig person i uppdrag att bl.a. överväga om det finns behov av att ändra bestämmelserna om jämkning av skadestånd och trafikskadeersättning till förare som gjort sig skyldig till trafiknykterhetsbrott. Arbetet har redovisats i departementspromemorian (Ds 2006:12) Trafikförsäkringsfrågor m.m. I promemorian anføres att vissa skäl kan tala för att ge trafiknykterhetsbrottet större betydelse än för närvarande enligt reglerna om jämkning av ersättning i trafikskadelagen. Att sätta ned ersättningen redan på den grund att den skadelidande har begått ett trafiknykterhetsbrott skulle dock, enligt promemorian, innebära ett alltför stort avsteg från vedertagna ersättningsrättsliga principer och kunde i vissa fall leda till alltför stränga resultat. Enligt promemorian är en rimlig kompromiss att presumera oaksamhet hos den rattfulle när han eller hans egendom skadas i samband med färden; ersätt-

ningen jämkas om inte presumptionen motbevisas. Vidare bör ett förtydligande tillägg göras i jämningsregeln om att rattfylleribrottet ska beaktas vid den skälighetsbedömning som föreskrivs.

I direktiven till Trafikförsäkringsutredningen (dir. 2007:53) anges att det, när skador som uppkommer till följd av trafik undantas från den allmänna försäkringen, finns anledning att överväga om det bör leda till någon ändring i trafikskadelagens jämningsregler. En utgångspunkt ska vara att den som skadas i en trafikolycka alltid ska vara tillförsäkrad minst den ersättning som han eller hon skulle ha haft rätt till från den allmänna försäkringen, om skadan uppkommit på något annat sätt.

Utskottets ställningstagande

Enligt vad utskottet erfarit från Justitiedepartementet är departementspromemorian föremål för beredning inom departementet. Vidare konstaterar utskottet att det i Trafikförsäkringsutredningens uppdrag ingår att överväga om trafikskadelagens jämningsregler bör ändras.

Utskottet anser att resultatet av den pågående beredningen av departementspromemorian och Trafikförsäkringsutredningens arbete inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motion C216 bör därför avslås.

Handläggning av trafikskadeärenden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör försäkringsbolagens handläggning av trafikskadeärenden m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utredningsarbete.

Jämför reservationerna 7 (s) och 8 (v).

Motionerna

Egon Frid m.fl. (v) begär i motion C207 tillkännagivanden om att regeringen tillsätter en utredning i syfte att se över försäkringsbolagens handläggning av trafikskadeärenden (yrkande 1), granska försäkringsbolagens egna läkares roll vid skaderegleringen (yrkande 2) samt se över frågan om hur försäkringsbolagens handläggningstider ska bli kortare och mer förutsägbara (yrkande 3). Vidare begärs att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att rätten till omprövning av ersättningsbeslut ska gälla alla trafikskadade oavsett vilket år skadan inträffat (yrkande 4).

I motion C310 av Hans Hoff (s) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av regelverket i syfte att stärka den skadades ställning i förhållande till försäkringsbolagen vid reglering av skador som uppkommit i trafiken.

Myndighetsrapporter

Finansinspektionen överlämnade i januari 2003 rapporten (2003:1) Stärkt skydd för trafikskadade – åtgärder och förslag till regeringen. I rapporten lämnade Finansinspektionen bl.a. ett antal förslag till åtgärder när det gäller försäkringsbolagens rutiner för skaderegleringen och handläggningstiderna samt förslag som syftar till att öka och säkerställa kvaliteten i de medicinska bedömningarna. Finansinspektionen har 2005 och senast 2007 följt upp rapporten. I den undersökning som presenterades i november 2007 är Finansinspektionens slutsats att försäkringsbolagen sedan den granskning som gjordes 2005 vidtagit vissa åtgärder för att förkorta handläggningstiderna för trafikskador men att det finns mer att göra och att bolagen i vissa fall är onödigt långsamma (rapport 2007:18).

Socialstyrelsen fick i sitt regleringsbrev för budgetåret 2003 i uppdrag att göra en översyn av sin roll beträffande tillsynen över de sakkunniga läkare som anlitas i försäkringsärenden. Under våren 2004 redovisade Socialstyrelsen sitt uppdrag i en rapport till regeringen. I rapporten föreslår Socialstyrelsen bl.a. att Trafikskadenämnden ska ges möjlighet att begära prövning av tvistiga, svårbedömda eller i övrigt principiella skadeärenden hos Socialstyrelsens rättsliga råd. Förslaget innebär att en oberoende expertvärdering kan ske av försäkringsläkarnas medicinska bedömningar, vilket i sig innebär en förbättrad rättssäkerhet för de skadelidande. I rapporten görs bedömningen att detta skulle vara ett bättre alternativ än att dessa läkare skulle ställas under Socialstyrelsens tillsyn.

Pågående arbete m.m.

När det gäller frågor om tvistlösning anføres i direktiven till Trafikförsäkringsutredningen att när sådana skador som omfattas av trafikförsäkringen undantas från den allmänna försäkringen kommer trafikskadades grundtrygghet att avgöras av vilken ersättning de får från trafikförsäkringen. Det måste säkerställas att den som anser att ett försäkringsbolag fattat ett felaktigt beslut i ett sådant ärende har goda möjligheter att få till stånd en sakkunnig och opartisk prövning av sitt anspråk, i sista hand av domstol. Utredaren ska, mot denna bakgrund, överväga i vilken ordning tvister om ersättning enligt trafikskadelagen ska prövas och om särskilda processregler bör införas (dir. 2007:53).

I direktiven anges att när hela det ekonomiska ansvaret för trafikskador överförs på trafikförsäkringen kommer det att ställas nya krav på försäkringsbolagen att snabbt handlägga frågor om ersättning till skadade under akuttiden. Den lagstiftning som utredningen föreslår måste innefatta metoder för att säkerställa att den skadedrabbades ekonomiska trygghet skyddas under det akuta stadiet. Det ska mot den bakgrunden övervägas om försäkringsbolagens handläggning av trafikskadefall behöver regleras ytterligare, så att dröjsmål som går ut över den enskildes ekonomiska trygghet kan undvikas.

I direktiven till Trafikförsäkringsutredningen anges vidare att det, när en utvidgad trafikförsäkring ska ta över ansvaret för att ersätta hela inkomstbortfallet, finns anledning att överväga om förutsättningarna för att ompröva en fastställd ersättning för inkomstförlust enligt trafikskadelagen behöver ändras. Vid övervägandena ska utgångspunkten vara att rehabilitering och återgång i arbete givetvis ska uppmuntras, men att trafikskadelagens ersättningsprinciper inte ska frångås.

Regeringen har den 19 april 2007 gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn ur ett patientsäkerhetsperspektiv av den lagstiftning som omfattar bl.a. tillsyn över hälso- och sjukvården och ansvarssystemet inom hälso- och sjukvården samt föreslå de ändringar i regelverket som bedöms som ändamålsenliga (dir. 2007:57). I uppdraget ingår att överväga frågan om t.ex. sakkunniga läkare och tandläkare som anlitas i försäkringsärenden samt försäkringsläkarna och tandläkarna vid försäkringskassorna ska stå under statlig tillsyn. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2008.

Tidigare behandling

När utskottet behandlade motsvarande motionsyrkanden våren 2007 i det av riksdagen godkända betänkandet 2006/07:CU17 erinrade utskottet inledningsvis om att ett försäkringsbolag som har fått kännedom om ett försäkringsfall enligt den nya försäkringsavtalslagen utan uppskov ska vidta de åtgärder som behövs för att försäkringsfallet ska kunna regleras. Regleringen ska ske skyndsamt och med beaktande av den ersättningsberättigades behöriga intressen. Därutöver erinrade utskottet om att Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2001 s. 657 gjort vissa principiella uttalanden i fråga om värderingen av de bedömningar som gjorts av försäkringsbolagets läkare och av den läkare som behandlat försäkringstagaren.

När det gällde frågan om rätten till omprövning av ersättningsbeslut oavsett när skadan inträffat konstaterade utskottet att det sedan år 1976 finns en möjlighet till omprövning av skadestånd enligt 5 kap. 5 § skadeståndslagen. Enligt bestämmelsen kan, sedan frågan om ersättning avgjorts slutligt genom avtal eller dom, ersättningsfrågan omprövas om förhållandena som legat till grund för ersättningen har ändrats väsentligt. Före år 1976 var praxis inom försäkringsbranschen att ompröva skadefall vid väsentligt ändrade medicinska förhållanden. Branschens praxis var så allmänt vedertagen att den av Trafikskadenämnden har betraktats som en sedvanerätt. Branschens praxis tillämpas fortfarande när skadefallet har inträffat före år 1976 (se Bengtsson och Strömbäck, Skadeståndslagen – en kommentar, andra uppl. 2006, s. 272).

Utskottet konstaterade att försäkringsbranschens praxis från tiden före år 1976 alltjämt tillämpas på skadefall som inträffat före år 1976. Det fanns därför inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning motionen.

Utskottet avstyrkte samtliga av de då aktuella motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Enligt direktiven till Trafikförsäkringsutredningen ingår i utredarens uppdrag att överväga i vilken ordning tvister om ersättning enligt trafikskadelagen ska prövas och om särskilda processregler bör införas samt om försäkringsbolagens handläggning av trafikskadefall behöver regleras ytterligare, så att dröjsmål som går ut över den enskildes ekonomiska trygghet kan undvikas. Patientsäkerhetsutredningen ska bl.a. överväga frågan om sakkunniga läkare och tandläkare som anlitas i försäkringsärenden ska stå under statlig tillsyn. Utskottet anser inte att det finns någon anledning för riksdagen att föregripa resultatet av det pågående utredningsarbetet, och utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna C207 yrkandena 1, 2 och 3 samt C310.

När det gäller motionsyrkandet om rätten till omprövning av ersättningsbeslut anser utskottet att det inte finns skäl att frångå sitt ovan redovisade ställningstagande. Riksdagen bör därför avslå motion C207 yrkande 4.

Trafikskadeersättning till barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden angående trafikskadeersättning till barn. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående utredningsarbete.

Jämför reservation 9 (s, v, mp).

Motionerna

I motion C401 begär Carina Moberg m.fl. (s) ett tillkännagivande om att se över frågan om trafikskadeersättning till barn bör utgå med ett schablonbelopp. Motionärerna anför att barn som skadas i trafikolyckor i dag ersätts av försäkringsbolagen utifrån beräknad framtida inkomst. En bedömning om framtida inkomstbortfall görs genom en individuell prövning där barnets prestationsförmåga bedöms. Ersättningen riskerar då att baseras på föräldrarnas utbildning och yrken eller barnets egna prestationer i grund- eller gymnasieskolan. Ett sådant ersättningssystem bidrar till skillnader i ersättning som beror på klassbakgrund. Motionärerna anför vidare att det är av stor betydelse att skador inte ersätts olika på grund av barns familjeförhållanden (yrkande 3).

Liknande synpunkter förs fram i motionerna C304 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s), C341 av Siw Wittgren-Ahl och Lars Johansson (båda s), C363 av Lennart Axelsson (s) och C378 av Marie Nordén och Berit Andnor (båda s). I motionerna begärs tillkännagivanden om att trafikskadeersättningen till barn ska utgå med ett schablonbelopp.

Jan Lindholm (mp) anser i motion C303 att det är orimligt att vid bestämmande av ersättningsnivåerna i trafikskadeersättningen till barn utgå från att barn till högutbildade föräldrar kommer att ha en högre livsinkomst och därför ska få högre ersättning. Motionären begär ett tillkännagivande i enlighet därmed.

Frågesvar

Motionsspörsmålen har varit föremål för frågor för skriftliga svar. Justitieministern har den 15 augusti 2007 i svar anfört att den skadades rätt till ersättning inte är begränsad till något schablon- eller standardbelopp, utan ersättning ska fullt ut täcka förlusten. Man brukar säga att den skadelidande, ekonomiskt, ska försättas i samma situation som om olyckan inte hade inträffat. Detta innebär, anförde ministern, att inte alla som skadas vid en trafikolycka får lika mycket ersättning från försäkringen. Rättvisan i systemet ligger i stället i att alla drabbade har rätt till full kompensation för sina förluster. Vilka metoder som ska användas för att närmare beräkna inkomstförlusten har inte slagits fast i lagstiftningen, utan utvecklandet av sådana metoder har, anförde ministern, lämnats åt de rättstillämpande myndigheterna.

Vidare anförde justitieministern att det ligger i sakens natur att det är särskilt svårt att beräkna ersättning för framtida inkomstförlust till ett barn som skadats svårt i en trafikolycka. Vilket yrke barnet skulle ha valt om det inte skadats är i praktiken omöjligt att avgöra. I de fall där någon individuell bedömning inte kan göras bestäms i praktiken ersättningen med utgångspunkt i den genomsnittliga inkomsten för heltidsarbete i Sverige. Om det finns skäl att anta att det skadade barnet skulle ha kunnat få en inkomst högre än genomsnittet kan ersättningen dock i stället baseras på den högre inkomstnivån. I tidigare lagförarbeten har det framhållits att omständigheter som är att hänföra till den skadelidandes sociala närmiljö i princip inte bör påverka den bedömningen.

Därutöver hänvisade ministern till Trafikförsäkringsutredningen vars utgångspunkt ska vara att ersättning från trafikförsäkringen även fortsättningsvis ska utgå enligt principen om full kompensation. Skyddet för trafikskadade ska inte försämrats, och regelsystemet ska utformas så att tillämpningen i enskilda ärenden kan präglas av objektivitet, god service, likformighet och rättssäkerhet. Av nödvändighet är utrymmet för individuella bedömningar mindre när ett barn skadas än när det gäller en vuxen person. Ministern ansåg att det är viktigt att ersättning till barn som skadats beräknas på väl grundade avvägningar och inte på förutfattade meningar om framtiden utifrån social bakgrund. Däremot uteslöt hon inte möjligheten att barn i speciella fall kan tillerkännas en ersättning som är högre än den genomsnittliga inkomsten (svar på frågorna 2006/07:1512 och 2006/07:1523).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än justitieministern, och utskottet vill i likhet med henne betona vikten av att ersättning till barn som skadats beräknas på väl grundade avvägningar och inte på förutfattade meningar om framtiden utifrån social bakgrund. Som tidigare redovisats pågår för närvarande en utredning angående överföring av vissa socialförsäkringsutgifter till trafikförsäkringen. Även när det gäller de frågeställningar som tas upp i de nu aktuella motionerna bör, enligt utskottets mening, resultatet av pågående utredningsarbete inte föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna C303, C304, C341, C363, C378 och C401 yrkande 3 avslås.

Regressrätt för arbetsgivare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om regressrätt för arbetsgivare. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Bakgrund

Regler om att en person som har tillfogats personskada kan få ersättning för såväl ekonomisk som ideell skada finns i 5 kap. skadeståndslagen. Som ekonomisk skada ersätts bl.a. sjukvårdskostnader och inkomstförlust. Vid bestämmande av ersättning för inkomstförlust ska enligt 3 § avräknas vissa förmåner som den skadelidande med anledning av förlusten har rätt till, såsom ersättning som betalas på grund av obligatorisk försäkring enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Vidare ska avräknas pension eller annan periodisk ersättning eller sjuklön, om förmånen betalas av en arbetsgivare eller på grund av en försäkring som är en anställningsförmån. Bestämmelser om sjuklön finns i lagen (1991:1047) om sjuklön.

Bestämmelsen i 5 kap. 3 § skadeståndslagen om avräkning för sjuklön innebär att sjuklönen, oavsett om den utgår enligt lag eller avtal, samordnas med skadeståndet och minskar skadevållarens skadeståndsskyldighet. Detta medför att arbetsgivaren inte har möjlighet att regressa för sjuklönen gentemot skadevållaren eller hans försäkringar.

Pågående arbete

Frågan om arbetsgivarens regressrätt för sjuklön till arbetstagare som skadats genom någon annans vållande har behandlats av Personskadekommittén i betänkandet (SOU 2002:1) Samordning och regress. En majoritet inom kommittén ansåg att arbetsgivarna bör ges en möjlighet att få tillbaka sina kostnader i dessa situationer, medan en minoritet tog avstånd

från denna tanke. Ett viktigt skäl för majoritetens ståndpunkt var hänsynen till de små företagen. Vidare framstod det, enligt majoriteten, som orättvist att arbetsgivaren slutligen skulle svara för en förlust som orsakats av en ersättningsskyldig skadevällare, något som var särskilt stötande vid uppsåtliga brott. Rätten till ersättning föreslogs omfatta vad som utgetts i lagstadgad och avtalsbaserad sjuklön under sjuklöneperioden, dvs. enligt nuvarande regler de första 14 dagarna av sjukfrånvaron. Arbetsgivaren föreslogs också få en rätt till kompensation för de arbetsgivaravgifter som är hänförliga till utbetald sjuklön. Lagtekniskt utformades den föreslagna regleringen på det viset att arbetsgivaren gavs en självständig rätt till skadestånd för nu nämnda utgifter, baserad på den personskada som hade tillfogats den anställda. Detta innebar att den som är skadeståndsskyldig för personskada också blev skyldig att betala ersättning till den skadades arbetsgivare.

Personskadekommitténs betänkande har remissbehandlats, och enligt uppgift från Justitiedepartementet pågår beredning av kommitténs förslag.

Motionen

Johan Linander och Roger Tiefensee (båda c) anser i motion C324 att Personskadekommitténs förslag om regressrätt för arbetsgivare vid personskada bör genomföras och begär ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Tidigare behandling och utskottets ställningstagande

Ett motsvarande motionsyrkande har tidigare behandlats av lagutskottet våren 2006 i det av riksdagen godkända betänkandet 2005/06:LU14. Enligt lagutskottets mening borde resultatet av den pågående beredningen av Personskadekommitténs förslag inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagen, varför motionen avstyrktes.

Även civilutskottet anser att det pågående beredningsarbetet inte bör föregripas och föreslår därför att motion C324 avslås.

Rätt att teckna försäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att funktionshindrades rätt att teckna personförsäkring bör stärkas. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Regeringskansliet.

Jämför särskilt yttrande 3 (s, v).

Bakgrund

Enligt 11 kap. 1 § första stycket försäkringsavtalslagen (2005:104) får ett försäkringsbolag inte vägra någon att teckna en sådan personförsäkring som bolaget normalt tillhandahåller allmänheten när det har fått de uppgifter som behövs, om det inte finns särskilda skäl för vägran med hänsyn till risken för framtida försäkringsfall, den avsedda försäkringens art eller någon annan omständighet. Av paragrafen framgår att ett försäkringsbolag har en skyldighet att meddela en personförsäkring (s.k. kontraheringsplikt). Har bolaget i strid med sin skyldighet helt eller delvis vägrat någon en försäkring, ska domstol förklara att denne har rätt till försäkringen (se 16 kap. 7 och 9 §§).

Kontraheringsplikten är emellertid underkastad vissa undantag. En inskränkning i rätten att teckna en försäkring som försäkringsbolaget normalt tillhandahåller gäller om bolaget i det individuella fallet har särskilda skäl att inte meddela en sådan försäkring med hänsyn till risken för framtida försäkringsfall.

I propositionen till försäkringsavtalslagen anfördes bl.a. att det är försäkringsbolaget som har att styrka att omständigheterna är sådana att det finns tillräckliga skäl för att erbjuda en försäkring på sämre villkor eller vägra någon en försäkring. Den viktigaste grunden för ett sådant beslut med hänvisning till risken för försäkringsfall är, åtminstone vid liv- och sjukförsäkring, ett icke fullgott hälsotillstånd hos den som ska försäkras. Denna inskränkning har sin bakgrund i att kontraheringsplikten inte syftar till att ändra den försäkringstekniska grundvalen för försäkringsbolagens prövning av ansökningar om försäkring. Eftersom det är fråga om privat frivillig försäkring, måste man, anförde regeringen vidare, godta att försäkringsbolagens beslut tar sin utgångspunkt i företagsekonomiska kalkyler, inte minst av hänsyn till försäkringstagarkollektivet. Avslag, premieförhöjning och särskilda förbehåll är tillåtna när de i det enskilda fallet har klart stöd av en försäkringsteknisk bedömning av hälsotillståndet och den därmed sammanhängande risken för framtida försäkringsfall. I sista hand är det domstolen som har att avgöra detta. – I begreppet risken för framtida försäkringsfall ingår också den situationen att sannolikheten för att försäkringsfall över huvud taget ska inträffa visserligen inte är större än normalt men att det i stället kan befaras att ett försäkringsfall ska få allvarigare konsekvenser än normalt. Frågeställningen har alltså betydelse i första hand vid sjuk- och olycksfallsförsäkring i sådana fall där den som ska försäkras lider av någon sjukdom eller annan kroppslig svaghet, som kan befaras medföra att ett olycksfall eller en ny sjukdom ska få allvarigare följder för hans framtida förvärvsförmåga eller hälsotillstånd än normalt. Försäkringsbolaget kan då ha rätt att avslå ansökan, höja premien eller ställa upp ett villkor som begränsar skyddet (prop. 2003/04:150, s. 498–500). – Vad som sålunda anfördes föranledde inge erinringar från riksdagens sida.

I propositionen anförde regeringen vidare att lagstiftning av detta slag bör allmänt följas upp så att den tillämpas på avsett sätt. I syfte att säkerställa att de sociala skyddsaspekterna kring kontraheringsplikten verkligen får genomslag i praktiken avser regeringen att ge i uppdrag till t.ex. Konsumentverket att följa försäkringsbolagens avslagspraxis. En kompletterande möjlighet som ska övervägas är att det införs föreskrifter om skyldighet för bolagen att rapportera om sina avslagsbeslut. Regeringen kommer att kontinuerligt följa utvecklingen och när det är lämpligt vidta erforderliga åtgärder (prop. 2003/04:150 s. 250).

Motionen

Göte Wahlström m.fl. (s) anför i motion C406 att funktionshinderades rätt att teckna personförsäkring bör stärkas. Motionärerna anser att det bör göras en utvärdering av gällande lagstiftning och begär ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Utskottets ställningstagande

Enligt vad utskottet erfarit pågår ett arbete inom Justitiedepartementet för att få till stånd en uppföljning av försäkringsbolagens avslagspraxis. Detta arbete får, enligt utskottets mening, anses ligga i linje med motionsönskemålet. Utskottet utgår vidare från att regeringen i enlighet med vad som utlovades i propositionen med förslag till ny försäkringsavtalslag noga följer frågan och vid behov återkommer till riksdagen.

På grund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion C406, varför den bör avslås.

Patientskadelagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att rättsskyddsförsäkringen bör omfatta patientens alla ombudskostnader vid ärenden om ersättning enligt patientskadelagen.

Jämför särskilt yttrande 4 (s, v, mp).

Bakgrund

Patientskadelagen (1996:799) innehåller bestämmelser om rätt till patientskadeersättning och skyldighet för vårdgivare att ha en patientförsäkring som täcker en sådan ersättning. Patientskadeersättning lämnas för personskador, såväl fysiska som psykiska, som drabbar en patient i samband med hälso- och sjukvård i Sverige.

Rätten till patientskadeersättning är fristående från skadeståndsrätten så till vida att patienten inte behöver bevisa att skadan orsakats genom att hälso- och sjukvårdspersonalen gjort sig skyldig till fel eller försummelse för att ersättning ska kunna lämnas. I stället sker bedömningen på objektiva grunder. Patientskadeersättningen bestäms i huvudsak enligt reglerna i 5 kap. skadeståndslagen.

Patientskadenämnden är en rådgivande nämnd som upprätthålls och bekostas av försäkringsgivarna. Nämnden ska på begäran av patient, vårdgivare, försäkringsbolag eller domstol yttra sig i skadeärenden. I förarbetena framhålls fördelen för patienten att kunna få sitt anspråk på patientskadeersättning prövat kostnadsfritt av ett sakkunnigt organ innan saken eventuellt förs vidare till domstol (prop. 1995/96:187 s. 64).

Det ankommer således på försäkringsgivaren att utreda skadan, och såväl utredningsförfarandet som Patientskadenämndens handläggning är kostnadsfri för patienten. Den skadelidande har dock rätt att välja om han eller hon vill anlita Patientskadenämnden eller gå direkt till domstol med sitt ersättningsanspråk.

Den som vill ha ersättning enligt patientskadelagen kan således föra talan om detta vid allmän domstol. En skadelidande har även möjlighet att i stället vända sig mot vårdgivaren med en skadeståndstalan. Patientskadelagen inskränker således inte rätten att föra talan om skadestånd i anledning av inträffad skada.

Vid tvist vid allmän domstol ersätts ombudskostnader i enlighet med villkoren i rättskyddsförsäkringarna. När det gäller ersättning för biträdeskostnader på handläggningsstadiet, till vilken även räknas prövningen i Patientskadenämnden, har försäkringsbolagen, enligt uppgift, olika praxis.

Motionen

Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s) anser i motion C335 att rättskyddsförsäkringen bör omfatta patientens alla ombudskostnader vid ärenden om ersättning enligt patientskadelagen. Motionärerna begär ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Pågående arbete

Patientskadeutredningen har i betänkandet Patientskadelagen och läkemedelsförsäkringen – en översyn (SOU 2004:12) tagit upp frågan om möjligheten att få rättshjälp i patientskadeärenden. Frågan om en särbestämmelse för sådana ärenden diskuterades. Utredningen konstaterade att den snäva bedömning som tillämpas vid ansökning om rättshjälp i patientskadeärenden har föranlett missnöje, särskilt bland svårt skadade eller funktionshindrade patienter. Detta var, ansåg utredningen, i och för sig förståeligt. Enligt Patientskadeutredningen är å andra sidan de utredningar som görs av försäkringsbolagen och Personskadereglering AB (PSR) mycket grundliga. Härtill kom att patienten kostnadsfritt kan få sitt ärende prövat av en opartisk nämnd med hög grad av kompetens inklusive tillgång till läkarex-

pertis. Med hänsyn härtill och till den restriktivitet som allmänt numera gäller i rättshjälpsärenden fann utredningen inte skäl att föreslå någon särbestämmelse för sådana ärenden som rör patientskador. Utredningen ansåg emellertid att man kan rekommendera en något generösare tillämpning då det gäller personer med allvarliga skador och som av olika skäl har svårigheter att föra sin talan (s. 161 f.).

Enligt uppgift från Socialdepartementet har beredningen av betänkandet inte avslutats.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare uttalat under avsnittet Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister utgör rättsskyddsförsäkringens omfattning en del av själva avtalet mellan försäkringstagaren och respektive försäkringsbolag. Enligt utskottets mening finns det inte anledning att reglera denna fråga genom lagstiftning. I övrigt utgår utskottet från att frågor om ersättning för ombudskostnader vid ärenden enligt patientskadelagen kommer att uppmärksammas av regeringen vid den fortsatta beredningen av Patientskadeutredningens betänkande.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion C335.

Ersättning för affektionsvärde

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att skadeståndslagen bör ses över så att ersättning även kan utgå för förlust av s.k. immateriella värden. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Bakgrund

Skadestånd med anledning av sakskada omfattar ersättning för bl.a. sakens värde eller reparationskostnad och värdeminskning (5 kap. 7 § skadeståndslagen). I praxis har förlust av skönhetsvärde någon gång ansetts ersättningsvärt. Det har då gällt träd som fällts och minskat en fastighets skönhetsvärden. Det har dock i praktiken närmast varit fråga främst om ersättning för fastighetens minskade marknadsvärde, och enighet torde föreligga om att enbart affektionsvärde inte omfattas av skadevållarens ansvar (se Bengtsson och Strömbäck, Skadeståndslagen – en kommentar, andra uppl. 2006, s. 320–321).

Motionen

Bengt-Anders Johansson (m) anför i motion C418 att regeringen bör se över skadeståndslagen så att ersättning även kan utgå för förlust av s.k. immateriella värden, t.ex. när äldre träd avverkas olovligen. Motionären begär ett tillkännagivande i enlighet härmed.

Tidigare behandling m.m.

Kommittén om ideell skada fann i sitt betänkande Ersättning för kränkning genom brott (SOU:1992:84 s. 257 f.) att förlust av affektionsvärden kan ersättas bara om förlusten på något sätt kan hänföras till skada av ekonomiskt slag. Så ansågs vara fallet om egendomen har ett affektionsvärde också för andra än ägaren – typfallet är en släktklenods värde för flera medlemmar av samma släkt. Med hänsyn bl.a. till de frågor som uppkommer när det gäller att bestämma affektionsvärden i konkreta fall kunde kommittén inte förorda att en möjlighet till ersättning för förlust av affektionsvärde införs i svensk rätt.

Regeringen ansåg i proposition 2000/01:68 – Ersättning för ideell skada, att det skulle medföra betydande praktiska svårigheter och olägenheter om en generell rätt till ersättning för affektionsvärden infördes i svensk skadeståndsrätt. Enligt regeringen skulle den praktiska betydelsen av en lagändring bli begränsad, eftersom det i regel är svårt för den skadelidande att bevisa en förlust av affektionsvärde. En ersättningsrätt skulle vidare riskera att fördyra och komplicera skaderegleringen (prop. s. 56). Vad som sålunda anfördes föranledde inga erinringar från riksdagens sida (bet. 2000/01:LU19)

Utredningen om expropriationsersättning har genom tilläggsdirektiv (dir. 2007:89) fått i uppdrag att överväga om det bör införas en rätt till ersättning för det individuella värde som egendom kan ha för ägaren i den mån detta värde överstiger egendomens marknadsvärde. Om utredaren kommer fram till att en sådan rätt till ersättning bör införas, ska lämpliga ersättningsnivåer för detta slag av ersättning anges. Utredningen ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 november 2008 (dir. 2008:8).

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening äger de överväganden som gjordes 2001 i fråga om rätt till skadeståndersättning för affektionsvärden alltså giltighet. Riksdagen bör därför avslå motion C418.

Reservationer

1. Ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar, punkt 1 (s)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Ameer Sachet (s) och Eva Sonidsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:Ju360 och 2007/08:C357 samt avslår motion 2007/08:C207 yrkande 5.

Ställningstagande

Liksom motionärerna bakom motionerna Ju360 och C357 anser vi att ersättningsnivåerna i rättsskyddsförsäkringar är alldeles för låga. Rättsskyddsbeloppet, som i de flesta försäkringsbolag är omkring 100 000 kr, har under de senaste 20 åren endast justerats marginellt medan kostnaderna för en process ökat kraftigt. Rättsskyddsbeloppet räcker ofta inte längre än till en process i första instans. Exempel på utsatta grupper som riskerar att komma i kläm är trafikskadade. De har inte heller möjlighet att få rättshjälp. Vi anser inte att det är rimligt att vissa grupper i samhället inte ska ha råd att få sin sak prövad i domstol.

Fram till 1988 kunde rättshjälp beviljas för att anlita ombud i personskaderegleringar. När rättshjälpslagen ändrades skulle försäkringsbolagen genom ett frivilligt åtagande fortsättningsvis stå för kostnaderna för juridiskt bistånd vid regleringen av skadan. I dag lever inte alla försäkringsbolag upp till denna utfästelse utan vissa försäkringsbolag står för ombudskostnaderna endast i speciella fall. Vi anser inte att det är rimligt att försäkringsbolagen agerar på olika sätt. Rätten till juridiskt biträde vid personskadereglering måste vara en grundläggande princip för samtliga försäkringsbolag. Vad vi nu anfört har bekräftats av vad Skadeståndskollegiet uppgett i samband med uppvaktningen.

Enligt vår uppfattning bör inte ersättningsnivåerna regleras i lag. Där emot anser vi att en lagstiftning där försäkringsbolagen obligatoriskt får stå för ombudskostnaderna vid personskadereglering bör övervägas. Regeringen bör se över de ekonomiska möjligheterna för enskilda, framför allt trafikskadade, att driva processer. Vi befarar att den aviserade överföringen av kostnaderna för trafikskadade till trafikförsäkringen kan komma att leda till fler processer. Enligt vår mening bör regeringen uppmärk-

samma problematiken och inom ramen för pågående översyns- och utredningsarbete ge antingen Domstolsverket eller Trafikförsäkringsutredningen i uppdrag att se över frågan.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motionerna Ju360 och C357 samt avslag på motion C207 yrkande 5, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Ersättningsnivån i rättsskyddsförsäkringar, punkt 1 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:C207 yrkande 5 och avslår motionerna 2007/08:Ju360 och 2007/08:C357.

Ställningstagande

Ersättningsnivåerna i rättsskyddsförsäkringar varierar mellan olika försäkringsbolag. För en enskild trafikskadad person som förlorar en tvist mot sitt försäkringsbolag innebär emellertid förlusten nästan utan undantag att personen kan tvingas att betala stora summor i rättegångskostnader, belopp som kan uppgå till hundratusentals kronor beroende på i hur många instanser processen drivits.

Det ekonomiska rättsskyddet är således, enligt min mening, mycket dåligt för den person som skadats i trafiken. Vidare har de stora försäkringsbolagen genom tillgång till fler jurister och läkare redan i utgångsläget ett övertag gentemot den skadelidande. För en trafikskadad person, som inte sällan är sjukpensionerad till följd av sina svåra skador och alltså redan befinner sig i ett ekonomiskt utsatt läge, framstår rättigheten att få sin sak prövad i domstol därför ofta som illusorisk.

Jag anser att det är hög tid att se över hur personer som skadats i trafiken ska kunna få sitt behov av ekonomiskt rättsskydd tillgodosett. Regeringen bör därför snarast tillsätta en särskild utredning i syfte att se över hur de ekonomiska villkoren för rättsskydd vid trafikskador kan förbättras.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion C207 yrkande 5 och med avslag på motionerna Ju360 och C357, som sin mening ge regeringen till känna.

- 3. Rättsskydd vid förvaltningsrättsliga tvister, punkt 2 (s, v)**
av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Ameer Sachet (s) och Eva Sonidsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:C334.

Ställningstagande

Rättsskyddsförsäkringarna i Sverige omfattar inte förvaltningsrättsliga tvister. Om så var fallet skulle ombudskostnader vid t.ex. ärenden om arbets-skador, sjukpenning, sjukersättning och handikappersättning kunna ersättas genom rättsskyddsförsäkringarna. Vi anser att försäkringsbolagen borde erbjuda rättsskyddsförsäkringar som även omfattar förvaltningsrättsliga ärenden. Det bör därför göras en översyn av försäkringsbolagens villkor i syfte att få en sådan förändring till stånd. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ för att verka för en sådan förändring.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion C334, som sin mening ge regeringen till känna.

- 4. Överfallsskyddet i hemförsäkringen, punkt 3 (v)**
av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju392 yrkande 7.

Ställningstagande

Många som tecknar en hemförsäkring utgår från att försäkringen även täcker skador orsakade av våld i hemmet. Flertalet försäkringsbolag har emellertid gjort undantag i försäkringsvillkoren för rätten till ersättning när försäkringstagaren utsatts för våld i hemmet av närstående. Enligt min mening är det tydligt att avtalsfriheten i detta fall vilar på en manlig norm, vilket leder till orimliga konsekvenser för kvinnor och barn som blivit miss-handlade av en annan familjemedlem. Det är beklagligt att frågan inte berördes i lagstiftningsärendet om en ny försäkringsavtalslag. Jag anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som innebär att överfallsskyddet i hemförsäkringen även gäller för personer

som utsatts för våld av en medförsäkrad familjemedlem. Det är vidare viktigt att en lagstiftning om villkoren i hemförsäkringen görs könsneutral eftersom det även förekommer våld i samkönade relationer.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion Ju392 yrkande 7, som sin mening ge regeringen till känna.

5. Nedsättning av försäkringsersättning, punkt 4 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju393 yrkande 1.

Ställningstagande

Brottsoffer kan i många fall drabbas av allvarliga ekonomiska konsekvenser till följd av ett brott. De allra flesta har en hemförsäkring som täcker olika händelser. Många försäkringsbolag friskriver sig dock från det ekonomiska ansvaret i fall där offret t.ex. betett sig på ett visst sätt. Vissa villkor är helt legitima medan andra måste betraktas som oskäligen. Detta gör att försäkringsbolagen övervältrar oskäligen kostnader på samhället trots att försäkringstagarna betalat sina premier. Liksom motionärerna bakom motion Ju393 anser jag att det bör göras en översyn av försäkringsbolagens försäkringsvillkor för att undvika oskäligen villkor. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion Ju393 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

6. Trafikförsäkringen i framtiden, punkt 6 (s, v)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Ameer Sachet (s) och Eva Sonidsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:C401 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Regeringen har den 3 april 2007 beslutat att tillkalla en särskild utredare, en s.k. ensamutredare, med uppgift att utreda en överföring av kostnaderna för trafikskadorna till trafikförsäkringen. Att föra över kostnader för sjukskrivning i samband med trafikolyckor till trafikförsäkringen innebär en privatisering av en betydande del av sjukförsäkringssystemet. Det står i motsats till de generella socialförsäkringar som vi har i dag. Många frågor återstår att besvara, i synnerhet vilka konsekvenserna blir för ekonomiskt svaga grupper ifall trafikskadade lyfts ur den solidariska trafikförsäkringen och i stället enbart kan vända sig till sitt eventuella försäkringsbolag vid en trafikskada. Vi anser att orättvisorna kan komma att öka betydligt i ett privatiserat system där bedömningen av enskildas skador överlämnas helt till försäkringsbolagen. Vi känner också en stark oro för vad som kan hända med grupper som i dag redan har skador eller sjukdomar men som sedan också drabbas av en trafikolycka. Kommer försäkringsbolagen att ta det hela ansvaret eller kommer domstolstvisterna att öka?

Den allmänna sjukförsäkringen har funnits i 50 år. Den ger varje medborgare som drabbas av sjukdom, oberoende av dess anledning, rätt till ersättning. Socialförsäkringar är starkt omfördelande, inkomstrelaterade och utjämnar kostnaderna för olika riskgrupper. När alla ryms inom samma försäkring blir det behov som styr och fördelar, inte ekonomiska intressen.

På grund av det anförda anser vi att trafikförsäkringen måste behållas som en generell och rättvis försäkring.

Under alla förhållanden bör ett sådant genomgripande systemskifte i sjukförsäkringen som regeringen planerar att genomföra, enligt vår mening, vara föremål för överväganden och beredning i en bred parlamentarisk utredning där även oppositionspartierna tillåts medverka i processen. Det får ankomma på regeringen att tillkalla en sådan utredning. Den omständighet att utredaren har begärt att utredningstiden ska förlängas visar, enligt vår uppfattning, att frågorna är omfattande och komplicerade.

I sammanhanget vill vi också framhålla att vi anser att regeringens hantering av frågan om utredaren ska få förlängd utredningstid är mycket anmärkningsvärd. Socialförsäkringsministern har till media uppgett att utredningen kommer att få förlängd tid och att förslaget att överföra kostnaderna för trafikförsäkringen får vänta, möjligen till efter nästa val. Enligt uppgift från Regeringskansliet är frågan fortfarande föremål för beredning. Enligt vår uppfattning måste regeringen omedelbart fatta ett beslut i frågan.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion C401 yrkandena 1 och 2, som sin mening ge regeringen till känna.

7. Handläggning av trafikskadeärenden m.m., punkt 9 (s)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Ameer Sachet (s) och Eva Sonidsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:C310 och avslår motion 2007/08:C207 yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Liksom motionären bakom motion C310 anser vi att trafikskadade måste få en betydligt starkare ställning i förhållande till försäkringsbolagen vid regleringen av skador. I den rapport som Finansinspektionen i januari 2003 överlämnade till den förra regeringen presenterade Finansinspektionen bl.a. ett antal förslag till åtgärder när det gäller försäkringsbolagens rutiner för skaderegleringen och handläggningstiderna vid trafikskador samt lämnade också förslag som syftar till att öka och säkerställa kvaliteten i de medicinska bedömningarna. Finansinspektionen har 2005 och senast 2007 följt upp rapporten. I den undersökning som presenterades i november 2007 är Finansinspektionens slutsats att försäkringsbolagen sedan den granskning som gjordes 2005 vidtagit vissa åtgärder för att förkorta handläggningstiderna för trafikskador men att det finns mer att göra och att bolagen i vissa fall är onödigt långsamma. Vidare har Socialstyrelsen i en rapport till den förra regeringen 2004 behandlat frågor om försäkringsbolagens handläggning av trafikskadeärenden. Finansinspektionen och Socialstyrelsen har, enligt vår uppfattning, lämnat många bra förslag som syftar till att stärka de trafikskadades situation. Enligt vår mening saknas anledning att avvakta resultatet av Trafikförsäkringsutredningens och Patientsäkerhetsutredningens arbeten. Vi anser i stället att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag som bygger på förslagen i Finansinspektionens och Socialstyrelsens rapporter.

Därutöver anser vi att det är viktigt att försäkringsbolagen vidtar åtgärder för att effektivisera och förbättra skaderegleringen. Regeringen bör ge Finansinspektionen i uppdrag att driva på en sådan utveckling.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion C310 och med avslag på motion C207 yrkandena 1–4, som sin mening ge regeringen till känna.

8. Handläggning av trafikskadeärenden m.m., punkt 9 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:C207 yrkandena 1–4 och avslår motion 2007/08:C310.

Ställningstagande

Vid regleringen av trafikskador, särskilt de svårbedömda pisksnärtsskadorna, hamnar ofta den trafikskadade i underläge gentemot försäkringsbolaget. Enligt min mening beror detta bl.a. på att försäkringsbolagen har tillgång till fler läkare vid bedömningen och att bolagen numera sällan beviljar juridiskt ombud till den drabbade. Jag vill också peka på den beroendeställning som finns mellan försäkringsbolagets läkare och försäkringsbolaget. Det är också anmärkningsvärt att försäkringsbolagets läkare i sin funktion som sakkunnig inte står under tillsyn av Socialstyrelsen.

Finansinspektionens rapporter ger, enligt min mening, inte tillräckligt underlag för att fatta beslut om vilka åtgärder som bör vidtas. Det saknas vidare anledning att avvakta resultatet av Trafikförsäkringsutredningens och Patientsäkerhetsutredningens arbeten. Jag anser i stället att regeringen, för att få en övergripande genomlysning, bör tillsätta en särskild utredning i syfte att se över försäkringsbolagens handläggning av trafikskadeärenden och försäkringsbolagens egna läkares roll. Utredningen bör också överväga frågan om hur försäkringsbolagens handläggningstider ska kunna förkortas och bli mer förutsebara.

Vad därefter gäller rätten till omprövning av ersättningsbeslut anser jag att det i lagstiftningen bör göras klart att det finns rätt till omprövning av skadefall som inträffat före år 1976. Det får ankomma på regeringen att lägga fram erforderliga lagförslag.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion C207 yrkandena 1–4 och med avslag på motion C310, som sin mening ge regeringen till känna.

9. Trafikskadeersättning till barn, punkt 10 (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Ameer Sachet (s), Jan Lindholm (mp) och Eva Sonidsson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:C303, 2007/08:C304, 2007/08:C341, 2007/08:C363, 2007/08:C378 och 2007/08:C401 yrkande 3.

Ställningstagande

När barn drabbas av trafikolyckor ersätts de i dag av försäkringsbolagen utifrån beräknad framtida inkomst. En bedömning om framtida inkomstbortfall görs genom en individuell prövning i det enskilda fallet där barnets egen prestationsförmåga bedöms. Ersättningen kan då komma att baseras på föräldrarnas utbildning och yrken eller barnets egna prestationer i grund- eller gymnasieskolan. Ersättningsystemet bidrar därmed till skillnader i ersättning som beror på klassbakgrund. En undersökning visar att barn i arbetarhem som skadas i trafiken och inte kan arbeta riskerar att få upp till 100 000 kr lägre årligt skadestånd än ett barn i ett akademikerhem med en liknande skada.

Det kan påpekas att andra länder tillåter att ersättning ges ut schablonmässigt till barn när de drabbas av trafikolyckor.

För oss är principen om alla människors likhet inför lagen och alla människors lika värde grundläggande. Det är då av stor betydelse att skador inte ersätts olika på grund av barns olika familjeförhållanden. Vi anser att det är helt orimligt att göra ersättningsbedömningar där ett barn anses mer värt än ett annat. Vi vill därför ha en översyn av frågan om försäkringsbranschen bör ges möjlighet att ersätta barn vid trafikolyckor enligt schablon. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ för att en sådan översyn kommer till stånd.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna C303, C304, C341, C363, C378 och C401 yrkande 3, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. **Överfallsskyddet i hemförsäkringen, punkt 3 (s)**

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Ameer Sachet (s) och Eva Sonidsson (s) anför:

När motsvarande motionsförslag behandlades av lagutskottet våren 2005 beklagade lagutskottet att några närmare överväganden i frågan inte redovisats i lagstiftningsärendet om en ny försäkringsavtalslag. Vid lagutskottets behandling av frågan våren 2006 avstyrktes de då aktuella motionerna med hänvisning till att Justitiedepartementet avsåg att göra en översyn av den aktuella frågan (bet. 2004/05:LU17 och bet. 2005/06:LU14).

Vi anser, i likhet med motionärerna bakom motion Ju392 yrkande 7, att det är angeläget att överväga behovet av en reglering för den situation som behandlas i motionen. Det är emellertid, enligt vår mening, lämpligt att denna fråga övervägs inom ramen för en bred uppföljning av försäkringsavtalslagen. Vi avstår nu från att reservera oss då vi vill se vilka åtgärder regeringen vidtar för att en sådan uppföljning ska komma till stånd. Om det skulle visa sig behövas avser vi att på nytt aktualisera denna fråga.

2. **Nedsättning av försäkringsersättning och Information vid försäkringsfall, punkterna 4 och 5 (s)**

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Ameer Sachet (s) och Eva Sonidsson (s) anför:

Även när det gäller nedsättning av försäkringsersättning och information vid försäkringsfall anser vi att det är lämpligt att dessa frågor övervägs inom ramen för en bred uppföljning av försäkringsavtalslagen. Som vi tidigare uttalat avstår vi från att reservera oss då vi vill se vilka åtgärder regeringen vidtar för att en sådan uppföljning ska komma till stånd. Om det skulle visa sig behövas avser vi att på nytt aktualisera också dessa frågor.

3. **Rätt att teckna försäkring, punkt 12 (s, v)**

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Ameer Sachet (s) och Eva Sonidsson (s) anför:

Vi anser att frågan om funktionshinderades rätt att teckna personförsäkring är viktig. I propositionen till försäkringsavtalslagen anförde den förra regeringen angående den s.k. kontraheringsplikten i 11 kap. 1 § försäkringsavtalslagen att lagstiftning av detta slag allmänt bör följas upp så att den tillämpas på avsett sätt (prop. 2003/04:150 s. 250). Vi anser i likhet med motionärerna bakom motion C406 att det bör göras en granskning av om de sociala skyddsaspekterna kring kontraheringsplikten verkligen fått

genomslag i praktiken. Vi anser emellertid att det är lämpligast att en sådan granskning sker inom ramen för en bred uppföljning av försäkringsavtalslagen.

Som vi tidigare uttalat ovan avstår vi nu från att reservera oss då vi vill se vilka åtgärder regeringen vidtar för att en sådan uppföljning kommer till stånd. Om det skulle visa sig behövas avser vi att på nytt aktualisera denna fråga.

4. Patientskadelagen, punkt 13 (s, v, mp)

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Egon Frid (v), Ameer Sacht (s), Jan Lindholm (mp) och Eva Sonidsson (s) anför:

I likhet med motionärerna bakom motion C335 anser vi att försäkringsbolagen borde erbjuda rättsskyddsförsäkringar som även omfattar patientens alla ombudskostnader vid ärenden enligt patientskadelagen. Vi är dock inte beredda att nu ställa oss bakom kravet på en lagreglering då vi vill se vilka åtgärder som vidtas från försäkringsbranschens sida. Enligt vår mening bör även resultat av beredningen av Patientskadeutredningens betänkande avvaktas.

Med hänsyn härtill har vi valt att inte reservera oss. Om så visar sig behövas avser vi att på nytt aktualisera denna fråga.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Ju360 av Sven-Erik Österberg och Hans Hoff (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av uppräknat rättsbelopp hos försäkringsbolagen i tvister gällande personskador i samband med trafikolyckor.

2007/08:Ju392 av Lars Ohly m.fl. (v):

7. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lagstiftning som innebär att överfallsskyddet i hemförsäkringen även ska gälla för en skadelidande som utsatts för våld av en medförsäkrad familjemedlem.

2007/08:Ju393 av Lena Olsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn ska göras av försäkringsvillkor gällande brottsskadeersättning för att undvika oskäliga villkor.

2007/08:C207 av Egon Frid m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att se över försäkringsbolagens handläggning av trafikskadeärenden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utredningen även bör se över försäkringsbolagens egna läkares roll vid personskadereglering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utredningen även bör omfatta frågan om hur försäkringsbolagens handläggningstider ska kunna bli kortare och mer förutsägbara.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring i lagstiftning att rätten till omprövning av ersättningsbeslut gäller alla trafikskadade personer oavsett vilket år skadan inträffat.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör tillsätta en utredning i syfte att se över hur de ekonomiska villkoren för rättsskydd vid trafikskador kan förbättras.

2007/08:C216 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en ändring i trafikskadelagen så att full trafikskadeersättning inte utgår till den som kört rattfull.

2007/08:C218 av Lars Elinderson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en individualisering av trafikförsäkringen och försäkringsbolags tillgång till polisregister över trafikbrott och rattonykterhet.

2007/08:C273 av Kerstin Engle (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa informationsskyldigheten för försäkringsbolag.

2007/08:C303 av Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trafikskadeersättning för barn.

2007/08:C304 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa rättsäkra schablonersättningar i trafikskadeärenden.

2007/08:C310 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt trafikskadeersättning.

2007/08:C324 av Johan Linander och Roger Tiefensee (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbetsgivares regressrätt vid personskada.

2007/08:C334 av Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rättsskyddsförsäkringarna när det gäller möjlighet att anlita juridiskt ombud i samband med förvaltningsrättsliga ärenden.

2007/08:C335 av Peter Hultqvist och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätt till juridiskt ombud i samband med tvister enligt patientskadelagen.

2007/08:C341 av Siw Wittgren-Ahl och Lars Johansson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trafikskadeersättning till barn.

2007/08:C357 av Peter Hultqvist och Kurt Kvarnström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till ersättning för ombudskostnader vid person- och trafikskadereglering.

2007/08:C363 av Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa rättssäkra schablonersättningar i trafikskadeärenden.

2007/08:C378 av Marie Nordén och Berit Andnor (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar i skadeståndslagen.

2007/08:C390 av Anita Brodén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordning mellan myndigheter samt automatisk försäkringsutbetalning till efterlevande.

2007/08:C401 av Carina Moberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en rättvis trafikförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en bred parlamentarisk utredning för att utreda trafikförsäkringen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över frågan om försäkringsbranschen bör ges möjlighet att ersätta barn vid trafikolyckor enligt schablon.

2007/08:C406 av Göte Wahlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utvärdering av skyddet för funktionshindrade vid tecknande av personförsäkring.

2007/08:C418 av Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om värdering av skada där skadeståndslagen är tillämplig.